

Ενθύμιο Φοίτησης Εκπαιδευομένων στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας

Μαραγκάκη Κυριακή

Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Τυλίσου Ηρακλείου

mar_kyr@yahoo.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην συγκεκριμένη εργασία παρουσιάζονται οι εντυπώσεις των εκπαιδευομένων ενός Σχολείου Δεύτερης Ευκαιρίας (ΣΔΕ). Οι εκπαιδευόμενοι θυμούνται τη σχολική τους ζωή, διατυπώνουν τις απόψεις και τις κρίσεις τους σχετικά με τη φοίτηση τους στο ΣΔΕ και εκφράζουν τα συναισθήματά τους. Στη συνέχεια με τη βοήθεια ενός επεξεργαστή κειμένου τα αποτυπώνουν γραπτώς. Διανθίζουν το κείμενο τους με φωτογραφίες που οι ίδιοι τραβούν στο χώρο του σχολείου με μια ψηφιακή φωτογραφική μηχανή ή με φωτογραφίες που μετατρέπουν σε ψηφιακή μορφή χρησιμοποιώντας έναν σαρωτή.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Ενθύμιο Φοίτησης, ΣΔΕ, Πληροφορικός Γραμματισμός

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας ξεκίνησαν αρχικά ως ένα εγχείρημα σε διάφορες πόλεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαμορφώθηκαν σχολεία διαφορετικής φυσιογνωμίας αλλά με κάποια βασικά κοινά χαρακτηριστικά. Ένα από αυτά είναι ότι η Πληροφορική και οι νέες Τεχνολογίες αποτελούν βασικό εργαλείο μάθησης.

Στα ΣΔΕ ακολουθούνται παιδαγωγικές προσεγγίσεις που εστιάζουν στις ατομικές ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες των εκπαιδευομένων. «...αποτιμάται η ίδια η διαδικασία ως προς τη μορφωτική της αξία, τις δυνατότητες που παρέχει στους εκπαιδευόμενους να αξιοποιήσουν και να αναπτύξουν τη δική τους δυναμική...αναζήτηση διδακτικών μεθόδων που εθίζουν τους εκπαιδευόμενους στην άμεση και ενεργό εμπλοκή τους στη διαδικασία της μάθησης και σε βιωματικές δημιουργικές ενέργειες...» (Βεργίδης 2003).

Το Ενθύμιο Φοίτησης (ΕΦ) είναι και το ίδιο ένα εγχείρημα που στόχο είχε να ενεργοποιήσει τους εκπαιδευόμενους και ακολουθώντας ο καθένας τη δική του δυναμική να αποτυπώσει, χρησιμοποιώντας τις νέες τεχνολογίες, τις δικές του σκέψεις σχετικά με το ΣΔΕ. Μέσα από τη διαδικασία της δημιουργίας ενός έντυπου αναμνηστικού οι εκπαιδευόμενοι είχαν ενεργό συμμετοχή στα διάφορα, κοινά για όλους, στάδια που ακολουθήθηκαν.

Στις παραγράφους που ακολουθούν γίνονται αναφορές στη Διαθεματικότητα που συναντάμε στα ΣΔΕ και συχνά χαρακτηρίζει την εκπαιδευτική διαδικασία, τα Σχέδια

Δράσης και τέλος τον πολυδιάστατο ρόλο του Πληροφορικού Γραμματισμού στα ΣΔΕ. Επίσης περιγράφονται τα διάφορα στάδια που ακολουθήθηκαν κατά τη δημιουργία του ΕΦ από τους εκπαιδευόμενους, οι δυσκολίες που υπήρξαν καθώς και ο ρόλος που είχαν οι νέες τεχνολογίες και η Πληροφορική.

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΣΧΕΔΙΑ ΔΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

Διαθεματικότητα

Το αντικείμενο ενασχόλησης του κάθε γραμματισμού μπορεί κάποιες φορές να είναι το ίδιο, να συνυπάρχει ή να αλληλοσυμπληρώνεται με εκείνο κάποιου άλλου. Για την επίτευξη της διαθεματικής προσέγγισης είναι απαραίτητος ο καθορισμός στόχων οι οποίοι, όπως επισυμένεται στο ενημερωτικό φυλλάδιο των επιστημονικών υπευθύνων (Κοζαράκη & Κριτσωτάκης 2005), μπορεί να είναι γνωστικοί (απόκτηση απαραίτητων βασικών γνώσεων και καλλιέργεια νοητικών ικανοτήτων), συναισθηματικοί (ανάπτυξη του συναισθηματικού κόσμου του μαθητή, υιοθέτηση στάσεων και συμπεριφορών), ψυχοκινητικοί (σχετικοί με την ανάπτυξη και εφαρμογή δεξιοτήτων).

Η διαθεματική προσέγγιση ως εκπαιδευτική διαδικασία προϋποθέτει από τους εκπαιδευτικούς ομαδοποίηση των στόχων της με γνώση και μεθοδολογία, συσχέτιση της επιστήμης με την καθημερινή ζωή, συνεργασία και επικοινωνία μεταξύ των εκπαιδευτικών.

Σχέδιο Δράσης

Στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας το βίωμα, η πράξη έχουν προτεραιότητα. Οι βιωματικές μέθοδοι διδασκαλίας κατά την εκπαιδευτική διαδικασία είναι επιθυμητοί. Το Σχέδιο Δράσης βοηθάει να υλοποιηθεί η βιωματική διδασκαλία και είναι πρόσφορο για ενήλικους. Συγκροτείται ομάδα, εκπαιδευτής-εκπαιδευόμενοι, επιλέγονται θέμα/θέματα του Σχεδίου Δράσης που μπορεί να έχουν σχέση με τους εκπαιδευόμενους. Η επιλογή γίνεται με συμμετοχή όλων των μελών της ομάδας και είναι συναινετική. Τέλος η ανάγκη ατομικής ή ομαδικής εργασίας όλων για το σχεδιασμό, την υλοποίηση και την ολοκλήρωση του Σχεδίου Εργασίας έχει ως αποτέλεσμα την ενεργή συμμετοχή των εκπαιδευομένων.

Πληροφορικός Γραμματισμός

«Εγγραμματοσύνη δεν είναι απλώς και μόνο η ικανότητα να διαβάζει κανείς και να κατανοεί ένα κείμενο. Εγγραμματοσύνη είναι η ικανότητα να ελέγχουμε τη ζωή και το περιβάλλον μας και η ενασχόληση μας με τρόπο ορθολογικό, δια του λόγου. Η κριτική εγγραμματοσύνη καθιστά τα άτομα ικανά να συμμετέχουν στην πολιτιστική, πολιτική και οικονομική ζωή της κοινωνίας τους. Ακόμη περισσότερο τους δίνει τη δύναμη να την αλλάξουν...» ΙΔΕΚΕ(2003).

Ήδη στην κοινωνία που ζούμε και σίγουρα στην κοινωνία του μέλλοντος, που διαμορφώνεται σταδιακά, εγγράμματος δεν θεωρείται πλέον όποιος γνωρίζει γραφή και ανάγνωση, αλλά όποιος, εκτός αυτών, γνωρίζει να διαχειρίζεται την πληροφορία και τις

νέες τεχνολογίες. Η χρήση και η διάδοση τους έχουν εισέλθει σε πολλούς, διαφορετικούς τομείς των ανθρώπινων δραστηριοτήτων επηρεάζοντας τις.

Σχήμα 1: Εκπαιδύτρια και εκπαιδευόμενοι στο εργαστήριο Πληροφορικής

Η πληροφορική κουλτούρα και ο πληροφορικός αλφαριθμητισμός είναι σημαντικοί παράγοντες στην κοινωνία που διαμορφώνεται. Ο Ιταλός σημειολόγος και διανοητής Ουμπέρτο Έκο είχε χαρακτηριστικά επισημάνει το 1998 σε μία συνέντευξη του στο περιοδικό *Connexion*, το σοβαρό κίνδυνο μιας κοινωνικής διάκρισης που θα βασίζεται στις δυνατότητες πρόσβασης στην τεχνολογία και την πληροφόρηση. Μια κοινωνία δηλαδή διαιρεμένη σε τρεις τάξεις: την κατώτερη που αποτελείται από πρόσωπα που δεν ξέρουν να χρησιμοποιούν ΗΥ και των οποίων η μοναδική πληροφόρηση προέρχεται από την τηλεόραση, την ενδιάμεση με άτομα που ξέρουν να χρησιμοποιούν τον υπολογιστή αλλά όχι να τον προγραμματίζουν και την ανώτερη, μια άρχουσα τεχνολογικά τάξη, με άτομα που γνωρίζουν να επιδρούν στον υπολογιστή και να τον προγραμματίζουν. (ΥΠΕΠΘ 2000). Η Κοινωνία της Πληροφορίας (ΚτΠ) έχει ήδη αρχίσει να σχηματίζεται και σε αυτή την κοινωνία καλούνται να ζήσουν και να δραστηριοποιηθούν οι εκπαιδευόμενοι των ΣΔΕ. Η θετική στάση προς τις ΤΠΕ καθώς και οι επαρκείς σχετικές γνώσεις που θα τους επιτρέψει να ενσωματωθούν σε αυτήν συντελούν ταυτόχρονα στη γενικότερη πνευματική ανάπτυξη τους.

Σύμφωνα μ' αυτή τη φιλοσοφία ο εγγραμματισμός στις ΤΠΕ, ο Πληροφορικός αλφαριθμητισμός είναι πολυδιάστατος, διαθεματικός και πολλαπλός. «Αφορά στην ανάπτυξη συγκεκριμένων δεξιοτήτων, στην απόκτηση γνώσεων και στην υιοθέτηση στάσεων από την πλευρά των εκπαιδευομένων» (ΙΔΕΚΕ 2003).

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Εμπλεκόμενοι Γραμματισμοί

Η ιδέα και η υλοποίηση της προήλθε και πραγματοποιήθηκε από τον Πληροφορικό Γραμματισμό. Η ενασχόληση με τον επεξεργαστή κειμένου, η λήψη φωτογραφιών με ψηφιακή φωτογραφική μηχανή, η χρήση του σαρωτή ή του εκτυπωτή αποτελούν εγγραμματισμό στην Πληροφορική.

Η παραγωγή κειμένου όμως άπτεται των αντικειμένων του Γλωσσικού Γραμματισμού. Αν και το ΕΦ πραγματοποιήθηκε τελικά χωρίς τη συνεργασία των δύο Γραμματισμών, μπορούν να συνδυαστούν και μάλιστα σε κάποιες περιπτώσεις εκπαιδευομένων η συνεργασία τους κρίνεται αναγκαία.

Επίσης η συνεργασία Ψυχολόγου και εκπαιδευτικών στο συγκεκριμένο Σχέδιο Δράσης πριν και κατά τη διάρκεια υλοποίησης του είναι χρήσιμη μια και οι εκπαιδευόμενοι αναβιώνουν συναισθήματα, που ένιωσαν κατά τη φοίτησή τους, καθώς δημιουργούν το προσωπικό τους Ενθύμιο, τα οποία εν μέρει αποτυπώνονται σε αυτό.

Διδακτικό υλικό

Ως διδακτικό υλικό χρησιμοποιήθηκε εργασία της εκπαιδευτικού, σε πρόγραμμα παρουσιάσεων, η οποία πρότεινε μια πιθανή μορφή ενός Ενθυμίου Φοίτησης.

Κύκλοι Ενδιαφερόντων Εκπαιδευόμενων (Εργαστήρια)

Το Ενθύμιο φοίτησης πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια των Κύκλων Ενδιαφερόντων (ΚΕ) των εκπαιδευόμενων. Οι εκπαιδευόμενοι στο ΣΔΕ Τυλίσου έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν μεταξύ διαφορετικών θεματικών εργαστηρίων. Αφού δηλώσουν τις προτιμήσεις τους ομαδοποιούνται σύμφωνα με αυτές και παρακολουθούν πλέον την εκπαιδευτική διαδικασία τη συγκεκριμένη ημέρα όχι ως μέλη των τμημάτων τους αλλά ως μέλη της νέας ομάδας που δημιουργήθηκε με αυτό τον τρόπο. Οι ΚΕ έχουν από την αρχή καθορισμένη διάρκεια (δύο συνεχόμενες διδακτικές ώρες/εβδομάδα και πλήθος εβδομάδων που καθορίζεται από το σύλλογο εκπαιδευτών του ΣΔΕ) ενώ με την ολοκλήρωσή τους υπάρχει η δυνατότητα να ξεκινήσει νέος κύκλος. Κάποια από τα εργαστήρια μπορεί να διατηρηθούν και κάποια να αλλάξουν, έχοντας οι εκπαιδευόμενοι τη δυνατότητα να επιλέξουν όποια προτιμούν.

Διάρκεια

Στα πλαίσια των θεματικών εργαστηρίων υλοποιήθηκε το Ενθύμιο Φοίτησης

α) δύο φορές κατά τη σχολική περίοδο 2003-2004: διάρκεια του πρώτου ΚΕ τέσσερα ώρες (δύο διδακτικές ώρες), από 26/4/2004 έως και 17/5/2004, με έντεκα εκπαιδευόμενους, διάρκεια του δεύτερου ΚΕ επίσης τέσσερα ώρες από 25/5/2004 έως και 15/6/2004, με δέκα εκπαιδευόμενους, εκ των οποίων τέσσερις το είχαν παρακολουθήσει και στον πρώτο και

β) μία φορά κατά τη σχολική περίοδο 2004-2005: διάρκεια οκτώ ώρες από 15/3/2005 έως και 17/5/2005, με τέσσερις εκπαιδευόμενους.

Στόχοι

Η εργασία αυτή αποσκοπούσε στην παραγωγή ενός έντυπου υλικού με σκέψεις και φωτογραφίες του κάθε εκπαιδευόμενου από τη σχολική ζωή, με τη βοήθεια των ΤΠΕ. Στόχος ήταν να εξοικειωθούν με τη χρήση της τεχνολογίας (ηλεκτρονικό υπολογιστή, ψηφιακή φωτογραφική μηχανή, σαρωτή, εκτυπωτή), να συνειδητοποιήσουν τη χρησιμότητα της και να ασχοληθούν ευχάριστα και δημιουργικά με αυτή.

Στάδια υλοποίησης

Στο πρώτο δίωρο έγινε αρχικά συζήτηση με τους εκπαιδευόμενους σχετικά με το «Ενθύμιο Φοίτησης» στο ΣΔΕ Τυλίσου και γενικότερα τα ενθύμια-αναμνηστικά. Στο

δικό τους που θα δημιουργούσαν αναρωτήθηκαν τι θα έγραφαν. Παρακινήθηκαν να σκεφτούν μόνοι τους. Ειπώθηκαν οι στόχοι του ΚΕ, όπως περιγράφονται παραπάνω. Στη συνέχεια έγινε παρουσίαση εργασίας που πρότεινε μια πιθανή μορφή ΕΦ και με στόχο να παρουσιάσει πιθανά περιεχόμενα ενός σχολικού ενθυμίου. Σχεδιάστηκε, οργανώθηκε και συμφωνήθηκε η μεθοδολογία που θα ακολουθούσαν για την υλοποίηση του ΕΦ τους. Κάποιοι εκπαιδευόμενοι ξεκίνησαν αμέσως τη συγγραφή των εντυπώσεων τους στον ΗΥ, ενώ κάποιοι άλλοι προτίμησαν την γενική αποτύπωση τους αρχικά σε χαρτί ή στο μυαλό τους πριν προχωρήσουν στην ηλεκτρονική καταγραφή τους.

Στο δεύτερο δώρο συνέχισαν τη δημιουργία κειμένου ο καθένας με το δικό του ρυθμό. Κάποιοι ολοκλήρωσαν από το δεύτερο δώρο το κείμενο τους. Έγινε επίδειξη της χρήσης της ψηφιακής φωτογραφικής μηχανής και του σαρωτή για την ψηφιοποίηση των φωτογραφιών τους

Τόσο στο δεύτερο όσο και στα υπόλοιπα δώρα έκαναν λήψεις φωτογραφιών μέσα στην αίθουσα του εργαστηρίου Πληροφορικής, στον κήπο, την αυλή και τον ευρύτερο χώρο του σχολείου. Στη συνέχεια εισήγαγαν τις επιλεγμένες φωτογραφίες στο κείμενο τους και ολοκλήρωσαν την εργασία τους με τις τελικές μορφοποιήσεις.

Σχήμα 2: Εκπαιδευόμενοι στο χώρο του σχολείου

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή να μην καθοδηγηθούν, έτσι ώστε το ενθύμιο που θα έφτιαχναν να αποτύπωνε όσα οι ίδιοι θα ήθελαν να θυμούνται από τη ζωή τους στο ΣΔΕ.

Σ' αυτό το σημείο παρατηρήθηκε ιδιαίτερη δυσκολία από κάποιους να ανιχνεύσουν, να επιλέξουν τελικά μερικές από τις σκέψεις τους και να εκφραστούν γραπτά, ενώ υπήρξαν και εκπαιδευόμενοι με αρνητικές εντυπώσεις και σκέψεις για το ΣΔΕ. Η λήψη, η μεταφορά στον ΗΥ, η επιλογή μερικών από τις φωτογραφίες και η τοποθέτησή τους στο τελικό κείμενο υπήρξε μια διαδικασία ιδιαίτερα ευχάριστη για τους περισσότερους αν όχι για όλους τους συμμετέχοντες εκπαιδευόμενους. Οι εκπαιδευόμενοι εργάστηκαν ατομικά και ομαδικά. Ο συγχρωτισμός εκπαιδευομένων και εκπαιδευτριάς, στην ομάδα εργασίας ήταν μια ανεπανάληπτη εμπειρία. Πολλοί από τους συμμετέχοντες εξέφρασαν την ικανοποίησή τους για το αποτέλεσμα που δημιούργησαν και για τις γνώσεις που αποκόμισαν σχετικά με τις ΤΠΕ.

Για τους περισσότερους αν όχι για όλους τους εκπαιδευόμενους η φοίτηση στο ΣΔΕ είναι μια εμπειρία πολύ σημαντική στη ζωή τους, η οποία φέρνει σημαντικότερες αλλαγές στις καθημερινές τους δραστηριότητες. Αλλαγές όχι μόνο συνηθειών αλλά και

γνώσεων, αντιλήψεων και στάσης ζωής γενικότερα. Για αυτούς συνήθως είναι μια εμπειρία η οποία τους μένει αλησμόνητη και βαθιά χαραγμένη στη μνήμη, ίσως και στην καρδιά: «...έμεινα έκπληκτη με τη ζεστασιά και την κατανόηση που μας δέχτηκαν...Η πρώτη μέρα στο σχολείο: Έγινε ο αγιασμός, ακούσαμε από όλους λόγια αγάπης και εμπύχωσης, λόγια που θα τα κουβαλάω σ'όλη μου τη ζωή, για να μπορέσω να προχωρήσω σ'ότι κάνω.» ΣΔΕ Τυλίσου (2004), Ενθύμιο Φοίτησης, Οψιμάκη Στέλλα, εκπαιδευόμενη Α' Τάξης, 38, «Αντικρίζοντας πρώτη φορά το σχολείο ένιωσα μέσα μου ένα δέος. ... Τελειώνοντας φεύγω με ένα συναίσθημα που ποτέ δεν το έχω νιώσει στην ζωή μου **το ευχαριστώ.**» ΣΔΕ Τυλίσου (2004), Ενθύμιο Φοίτησης, Βουλελάκης Νίκος, εκπαιδευόμενος Α' Τάξης, 15.

Με αφορμή μικρά δείγματα από αυτόν τον τρόπο με τον οποίο βίωναν εκπαιδευόμενοι τη μαθησιακή διαδικασία και τη συμμετοχή τους στη σχολική ομάδα του ΣΔΕ, δημιουργήθηκε η ιδέα για το Ενθύμιο Φοίτησης. Μια εργασία κατά την οποία τους δόθηκε η δυνατότητα μαθαίνοντας, να εκφραστούν για το χώρο όπου περνούν μεγάλο μέρος από τη ζωή τους καθημερινά, το σχολείο τους, η φοίτηση στο οποίο για πολλούς ήταν όνειρο ζωής!

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βεργίδης Δ. (2003), *Οι εκπαιδευτικοί των Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας-Το περίγραμμα της θέσης εργασίας τους*, Αθήνα: Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων
- ΙΔΕΚΕ (2003), *Προδιαγραφές σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας*, Αθήνα: Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων
- Κοζαράκη Μ. & Κριτσωτάκης Ε. (2005), *Διεπιστημονική-διαθεματική προσέγγιση της γνώσης*, Ηράκλειο
- Οψιμάκη Σ. κ.α. (2004), *Ενθύμιο Φοίτησης*, 15-38, ΣΔΕ Τυλίσου
- ΥΠΕΠΘ (2000), *Η Κοινωνία της Πληροφορίας*, Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο